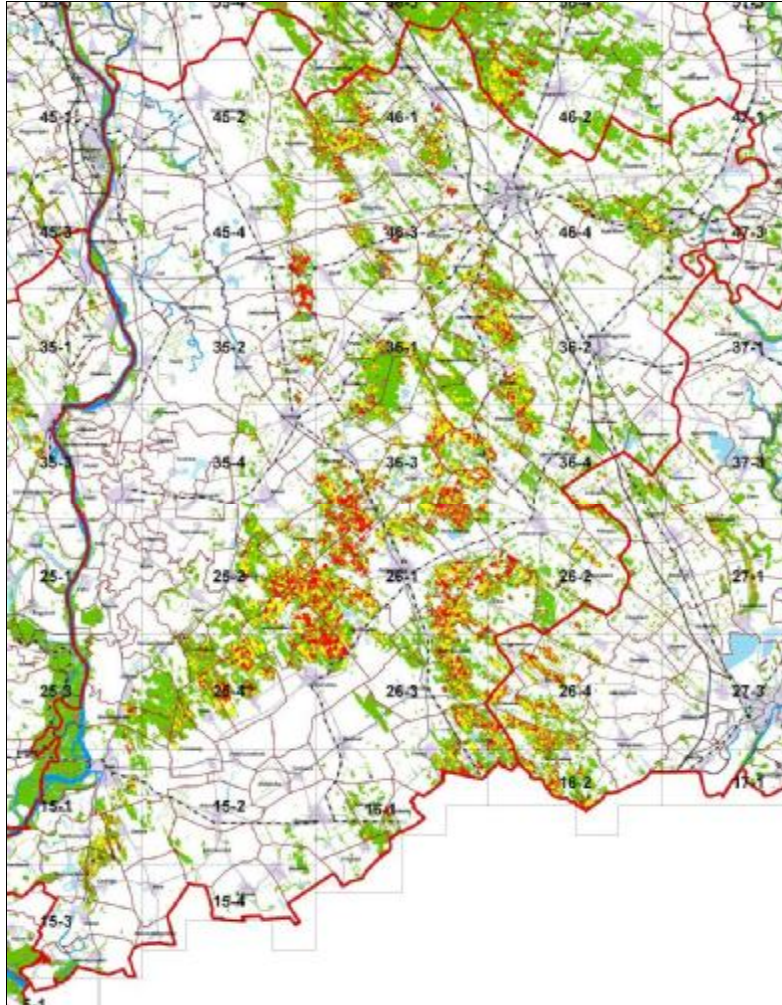

BÁCS-KISKUN MEGYE

ERDŐTŰZVÉDELMI TERVE

Összeállította:

MgSzH Központ Erdészeti Igazgatóság

Véleményezte:

Bács-Kiskun Megyei MgSzH Erdészeti Igazgatóság

Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság

Bács-Kiskun Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság

Budapest, 2009. szeptember

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés.....	4
2.	Bács-Kiskun megye közigazgatási és természeti környezete	5
2.1.	A megye közigazgatási beosztása, földrajzi és gazdasági adatai	5
2.2.	A megye természetföldrajzi adottságai	7
2.3.	Erdőgazdálkodási viszonyok a megyében.....	9
2.3.1.	Az erdőterületek tulajdonforma szerinti megoszlása a megyében.....	9
2.3.2.	Erdőgazdálkodási tevékenység kapcsolata az erdőtüzvédelemmel	9
2.3.3.	Mezőgazdálkodási tevékenység kapcsolata az erdőtüzvédelemmel	11
2.3.4.	Jelentős erdőgazdálkodók a megyében.....	11
2.3.5.	Az erdőterületek tűzveszélyességi besorolása községhatáronként	12
2.3.6.	Az erdőterületek kimutatása az erdőtest jellege szerint	13
2.3.7.	Az erdőterületek korosztály viszonyai.....	13
2.4.	A Kiskunsági Nemzeti Park kezelésében lévő természetvédelmi területek	15
2.5.	A megye erdőállományainak erdőtüz-veszélyességi besorolása.....	21
2.5.1.	Elegyetlen erdei fenyő és fekete fenyő állományok	21
2.5.2.	Elegyes erdei fenyő és fekete fenyő állományok.....	21
2.5.3.	Lombos fiatalosok 5 méteres magasság alatt.....	22
2.5.4.	Idősebb lombos állományok.....	22
2.6.	A megye erdőtüz-veszélyességi besorolása	23
3.	Erdőtűzek a megye területén.....	24
3.1.	Az erdőtűzek fő okai és az okok elemzése	24
4.	Erdőtűzek megelőzése	24
4.1.	Jogforrások	24
4.2.	Tűzgyújtásra vonatkozó tűzvédelmi előírások.....	24
4.3.	-Javasolt erdőtüzmegelőzési intézkedések	25
4.3.1.	Tűzpázták.....	25
4.3.2.	Fafaj megválasztás, ültetés	26
4.3.3.	Víznyerőhelyek tűzoltáshoz, tavak	26
4.4.	Tűzgyújtási tilalom rendszere	27
4.5.	Lakosság tájékoztatásának módja	27
4.6.	Az erdőterületre való belépés korlátozása	28
4.7.	Felvilágosító programok.....	29
4.8.	Megfigyelő rendszerek és őrszolgálat	29

4.9.	Fejlesztendő területek.....	30
5.	Erdőtűzek oltása.....	31
5.1.	A tűzoltásra vonatkozó alapvető törvényi előírások	31
5.2.	Együttműködés a tűz oltása során, vezetési struktúra	32
5.3.	Természetvédelmi területen a tűzoltás során alkalmazandó külön szabályok	32
5.4.	Meteorológiai adatok elérhetősége.....	33
5.5.	A megyében található repülőterek adatainak elérhetősége.....	33
5.6.	A tűzoltás utómunkálatainak szabályai, terület őrzése.....	34
5.7.	Fejlesztendő területek.....	34
5.7.1.	Erdőtűz meteorológiai adatlap kidolgozása.....	34
5.7.2.	Közös tűzoltási gyakorlat	34
5.7.3.	Továbbképzés, oktatási rendszer	34
5.7.4.	Védőruha vásárlás.....	34
5.7.5.	Közös rádiós rendszer, frekvencia kialakítása.....	35
6.	Mellékletek	36

1. Bevezetés

Az MGSZH Központ, valamint a Megyei MGSZH Erdészeti Igazgatóságok és a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok – az ÖTM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (ÖTM OKF) koordinálásával - közösen készítik el a megyei erdőtűzvédelmi terveket.

A megyei erdőtűzvédelmi tervek kerettként szolgálnak a megelőzési feladatok végrehajtásában, valamint tüzesetek esetén az oltásban résztvevő szervezetek (elsősorban a katasztrófavédelem) részére egy mindig naprakész információs bázisként áll rendelkezésre. Fejlesztésük folyamatos feladat, amely a megye területén található közigazgatási, erdőgazdálkodói és katasztrófavédelmi helyzetek miatt lényegesen megváltozó környezeti feltételek, valamint az erdőtűz megelőzéssel és oltással kapcsolatos új fejlesztések követése útján valósul meg.

A megyei terv célja:

- az erdőtűzek megelőzésének koordinálása,
- az erdőtűzoltási tevékenység összehangolása,
- erdőtűzek megelőzésével és oltásával kapcsolatos fejlesztési koncepció közös kialakítása és harmonizálása,
- az adott megyében az erdőtűzoltás és megelőzés tevékenységeiben illetékes állami és önkormányzati szervek, erdőtulajdonosok és erdőgazdálkodók együttműködésének elősegítése.

A megyei erdőtűzvédelmi terv egy hosszútávú fejlesztési koncepció, amely az EU erdőtűzzel kapcsolatos pályázatainak háttéranyagaként is szolgál, emellett a nemzeti vidékfejlesztési-, katasztrófavédelmi és erdészeti támogatási rendszer kialakításánál az érintett szervezetek figyelembe veszik a tervekben regionálisan meghatározott fejlesztési célkitűzéseket és törekszenek azok támogatható prioritásként történő megjelenítésére.

Az országos és a megyei tűzvédelmi tervek mindenki számára nyilvánosak. Közzétételükről, megismerhetőségükről és a megfelelő szervekhez való eljuttatásukról a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok és az MGSZH Erdészeti Igazgatóságai gondoskodnak.

A megyei tervek sokszorosításra alkalmas formában papír, valamint digitális formában is folyamatosan rendelkezésre kell állniuk.

A megyei tervek térképi mellékleteit időszakonként (5 évente ajánlott) felülvizsgálni, tekintettel az erdőgazdálkodás okozta folyamatos - és az elmúlt évek nagyarányú erdőtelepítéseinek - nyomkövetése érdekében.

2. Bács-Kiskun megye közigazgatási és természeti környezete

2.1. A megye közigazgatási beosztása, földrajzi és gazdasági adatai*

Bács-Kiskun megye Magyarország legnagyobb területű megyéje, az ország területének 1/12-e. A Duna-Tisza közén helyezkedik el. Északon Pest megye, keleten a Tisza, délen Szerbia, nyugaton a Duna határolja. Székhelye Kecskemét.

Régió:	Dél-Alföld
Megyeszékhely:	Kecskemét
Terület:	8445,15 km ²
Népesség:	546.510 fő (2001. február 1-i állapot)
Népsűrűség:	64,9 fő/km ²
Települések száma:	119
Jelentősebb folyók:	Duna, Tisza
Tavak:	Szelidi-tó, Nagy-Csukás-tó

Városok

Kecskemét (533 710)	Kecel (9 127)
Baja (37 628)	Kunszentmiklós (9 028)
Kiskunfélegyháza (32 054)	Soltvadkert (7 804)
Kiskunhalas (30 257)	Bácsalmás (7 618)
Kalocsa (18 187)	Solt (7 163)
Kiskőrös (15 131)	Szabadszállás (6 850)
Kiskunmajsa (12 047)	Izsák (6 243)
Tizsakécske (11 856)	Kerekegyháza (6 165)
Lajosmizse (11 626)	Tompa (4 847)
Jánoshalma (9 848)	Dunavecse (4 147)

(Népesség szerinti sorrendben, a 2005-ös népszámlálás adatai szerint)
Zárójelben a városok lakosság száma.

A megye jelenlegi képének kialakulása

Bács-Kiskun megye az 1950-es megyerendezés során jött létre Bács-Bodrog és Pest-Pilis-Solt-Kiskun megyék részeiből. Baja elvesztette korábbi megyeszékhelyi státuszát. Az új megyeszékhely a megye északi határán lévő Kecskemét lett, amely a térségnek régóta legnagyobb és legjelentősebb városa volt, azonban a hatalmas kiterjedésű Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében csak néhány szakigazgatási területen töltött be központi szerepet Budapest mellett. Ezután viszont Baja került hasonló helyzetbe az új székhelytől való nagy távolsága miatt.

Az 1960-as-70-es évek lakótelep építési hullámai nem kerültek el Bács-Kiskun megye városait sem. A legtöbb lakótelep a megyeszékhelyen épült, ezzel együtt a megye több részéről költöztek Kecskemétre. Tehát miközben a megye lakosság csökkent, addig Kecskemété nőtt. A rendszerváltás után nagyszámú külföldi cég telepedett meg a megye városaiban, ezzel vetve el a további fejlődés alapját. Az M5 autópálya megépülése szintén kedvező módon hatott a megye fejlődésére.

Bács-Kiskun lakosságának 2/3-a a megye húsz városában él. A legnépesebb település a megyeszékhely, Kecskemét, ahol a megye lakosságának csaknem 1/5 része él. A legsűrűbben lakott település Kalocsa (342 fő / km²), a legritkábban lakott pedig Újsolt (5 fő / km²).

Bár Bács-Kiskun az ország ötödik legnépesebb megyéje, nagy mérete miatt a népsűrűség csaknem fele az országos átlagnak. Jellemzőek az óriásfalvak. Jelentős a tanyasi lakosság száma, 1990-ben a népesség 13%-a külterületen élt.

Bács-Kiskun vegyes képet mutat gazdasági fejlettség tekintetében. Az északi rész (Kecskemét és Kiskunfélegyháza térsége) gazdaságilag sokkal fejlettebb, mint a megye középső és déli részei. A gazdaság fejlődésében fontos szerepe van annak, hogy az egy autópálya és két fontos vasúti vonal is átszeli a megyét.

Ipar

Sokoldalú iparral rendelkezik a megye négy legnagyobb városa, Kecskemét, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas és Baja. Kecskemét kiemelkedő helyet foglal el a megye települései közül. A legtöbb ipari cég ugyanis itt telepedett le. Az egyik legdinamikusabban fejlődő város az országban.

Bányászat

A megye északi része ásványkincsekben szegény, déli részén viszont kisebb, illetve közepes mennyiségű kőolaj- és földgázlelőhelyek találhatók szétszórva. A feldolgozóipar jelentős.

Mezőgazdaság

A megyében a mezőgazdaság és az ehhez kapcsolódó ágazatok még mindig nagyobb jelentőséggel bírnak. Kecskemétet már a 19. század végén is a magyar gyümölcsstermesztés központjaként tartották számon. A homoki borok sikere nyomán 1884-ben felavatták a miklóstelepi szőlészeti mintagazdaságot. Napjainkban mintegy 20.000 hektáron termelnek értékesíthető szőlőt (csemegeszőlőt és borszőlőt). Az ország legjelentősebb kajszi-baracktermő területe is itt található, a megye északi részén. A megye nagy részén termelnek gabonaféléket, a Duna mentén, a Bácskában és a Tisza-völgy jobb homoktalajain kukoricát és repcét is.

A megye gazdálkodásához régebben sajátos **tanyasi életforma** tartozott. A tanyák létjogosultságát Mária Terézia uralkodása óta vitatják, mégis még 1990-ben is a megye lakosságának 13%-a, több mint 71.000 ember élt a tanyasi külterületeken. Mára azonban részben már megváltozott a tanyák funkciója, és sokan inkább pihenőhelyként használják őket.

Közlekedés

A megyén keresztül halad át az M5-ös autópálya, és az 5-ös országos főútvonal. Igen sok másodrendű de jelentős főút ágazik ki a megyeszékhelyből, ezáltal könnyen megközelíthető az ország számos területéről.

A megyén halad át továbbá a Budapest–Szabadka–Belgrád nemzetközi-, a Budapest–Cegléd–Szeged és Kiskunfélegyháza - Kiskunhalas - Baja országos vasútvonal. Kecskemét környékén fejlett keskeny nyomtávú vasúthálózat is található.

*(Forrás: <http://hu.wikipedia.org/>)

2.2. A megye természetföldrajzi adottságai*

Bács-Kiskun megye a Kárpát-medence központi, terjedelmes síkságának, a Nagyalföldnek a nyugati, Duna által határolt részén helyezkedik el. A Nagyalföld három fontos tájtípusából (lőszvidékek, homokvidékek, ártéri síkságok) kettő nagy kiterjedésben megtalálható a megyében.

A **homokvidékeken** a homokhátak és buckák szárazak, a buckaközök és széles laposok esetében pedig felszín közeli a talajvíz, sőt a szélfútt laposokon jellemzőek az állandó vagy időszakos sekély tavak.

Az **ártéri síkságok** azok, ahol a folyószabályozás és „vízrendezés” után nagy területek elszikesedtek. A gátakon belül, a hullámtéren pedig fokozódott a hordalék akkumulációja.

A Nagyalföld középső - Bács-Kiskun megyét is magába foglaló része - az erdőssztyep klímaövébe tartozik. A korábbi időkben az erdőtársulásokat az alapközettől függő erdőssztyep-erdők jelentették. Jelentős szerephez jutottak az ártéri társulások (ligeterdők, mocsarak), a lefolyástalan területeken pedig a láperdők, fátlan lápi társulások. Az erdők aktuális állapota a természetestől jelentősen eltér, a természeteszerű erdő- és gyeptársulások aránya nagymértékben lecsökkent. A legnagyobb mértékű átalakítást a lőszvidékek növényzete szenvedte el, míg a homokvidékeken és a peremterületek ártéri síkjain a természeteszerű állapot kisebb foltokon máig fennmaradt.

A megye középső és nyugati része az ún. Duna-Tisza közti hátság. Ezt a vidéket az Ős-Duna nagy, homokos hordalékkúpja alkotja. A tökéletlen síksági homokterületet szinte szabályszerűen színezik a laposok és kisebb-nagyobb löszsíkok. Az Ős-Duna lefutásoknak megfelelően ÉK-DNY-i irányban haladva váltogatják egymást a homokos, löszös és iszapos területek. A homokhátság felszíni vizekben szegény, a vízfolyások túlnyomó része időszakos jellegű. A deflációs laposokat és a buckaközi mélyedéseket lefolyástalan, főként szikes tavak töltik ki (pl. izzási Kolon-tó). Az egész tájon az utóbbi évtizedekben a talajvíz szintjének nagymértékű lesüllyesztése figyelhető meg.

A hátságot egykor főleg homoki, kisebb foltokon lösz erdőssztyep mozaik borította, száraz gyepekkel, homoki- és löszölgyesekkel, a kisebb mélyedésekben liget- és láperdőkkel, nedves rétekkel. A tájra a hatalmas mocsarak és a kisebb szikes foltok is jellemzőek voltak. Az erdőssztyep karakter kialakulásában a termőhelyi adottságok mellett a legeltetés is fontos szerepet játszott. Napjainkban a természeteszerű vegetációs egységek rendkívül megfogytak, részben az átfogó vízrendezések következtében. Az erdők között túlnyomó a kultúrállományok (akácosok, nemesnyárasok és kultúrfehyvesek) részaránya, a homoki ölgyesek eltűnésben vannak.

A megye déli része az országhatárig az ún. Bácskai löszhát. A tájegységen a változatos homokformákat néhány méter vastagságú típusos lösz vagy homokos lösz takarja. Ma a kultúrerdők (főként akácosok) aránya is csekély, a táj egészét szántók, kisebb részben szőlők és gyümölcsösök borítják.

A megye Duna menti területei az ún. Közép-Duna menti sík és a Közép- és Alsó-Duna-ártér. A Solti-sík egésze tipikus ártér. Keleten a Dunavölgyi-főcsatorna a belvizek fő befogadója. Az árvízvédelmi munkálatok után megszűnt az árvizek síkságot átöblítő hatása, ezért a lefolyástalan területeken szikes laposok alakultak ki. A Kalocsai-Sárköz már a Közép- és Alsó-Duna-ártérhez tartozik. A Solti-síkon és a Kalocsai-Sárközben a Dunától keletre néhány kilométer széles, összefüggő vonulatot alkot a magas ártér (folyóhát). Ettől keletre a Duna-Tisza közti hátságig alacsonyabb ártéri terület fekszik, melyben változatosságot jelentenek a hordalékkúpok, morotvák (pl. Szelidi-tó) és a jórészt feltöltött medermaradványok. A Tolnai-Sárközre a feltöltés különböző stádiumában lévő holtágak jellemzőek. A Mohácsi-sziget és a Mohácsi teraszos-sík áthúzódik az országhatáron.

Természetes vegetációját mocsarakkal mozaikoló síkvidéki ligeterdők alkották. A Dunai-szigeteken jellemzően, másutt elszórtan homoki gyepek és erdőssztyep erdők jöttek létre. A Közép-Duna menti síkon jelentős térfoglalással bírnak a szoloncsák szikesek növényzeti típusai. A táj mai képét a mező-

gazdasági területek és kultúrerdők (elsősorban nemesnyárasok) határozzák meg. A természetszerű erdők (keményfás ligeterdők) és gyepek aránya csekély.

A megye földrajzi helyzetéből adódóan a napfénytartam és a sugárzási egyenleg itt a legmagasabb hazánkban. A tél nem túl hideg, a nyár meleg. Az átlagos évi középhőmérséklet 10,6 °C, a tenyészidőszaki 17,5 °C. Az átlagos évi csapadékösszeg 526 mm, amelyből 314 mm jut a tenyészidőszakra. A nyári csapadék jelentős része záporok, zivatarok formájában hull. Meleg – száraz erdőssztyep klíma jellemzi a tájat, melynek mikroklimatikus változatossága csak a homokbuckás területeken alakulhat ki.

A táj alacsony, az erdők közel 100 %-a 150 m tszfm. alatti, túlnyomó részt sík fekvésű. A homokbuckák miatt az állományok több mint 21 %-a változó kitettségű. Az erdőtenyészet számára nagyrészt kedvezőtlen termőhelyi viszonyai miatt a terület több mint kétharmad részét elfoglaló kultúrerdőket (akácusok, nemesnyárasok, erdei- és feketefenyvesek), mind pedig az őshonos fafajok faállomány-típusait (kocsányos tölgyesek, hazainyárasok) (tar)vágásos üzemmódban kezelik. Védett természeti területeken – elsősorban a hullámtereken – az őshonos fafajok előtérbe helyezésével megkezdték az erdőszerkezet átalakítást.

**(Forrás: MAGYARORSZÁG ERDÉSZETI TÁJAI, Állami Erdészeti Szolgálat, Budapest, 2006)*

2.3. Erdőgazdálkodási viszonyok a megyében

Bács-Kiskun megye erdőterülete meghaladja a 179 ezer hektárt. A megye erdősisültsége 20,99%. Ez az országos átlagot jelenti, ennek ellenére az alacsony erdősisültségű megyék közé tartozik. Az erdőtűzvédelmi szempontból veszélyeztetett erdőterületek elsősorban a megye középső és keleti részén helyezkednek el.

A megye településszerkezetére jellemzőek a jelentős tanyavilággal rendelkező nagy községhatáru települések. Ez egyrészt növeli az antropogén (szándékos és gondatlan tűzokozás) vegetációtüzek kockázatát, másrészt nagyobb kiterjedésű vegetációtüzek veszélyeztethetik az itt élő lakosságot is.

2.3.1. Az erdőterületek tulajdonforma szerinti megoszlása a megyében

Tulajdonforma	Erdőrészlet (ha)	Egyéb részlet (ha)*	Összesen (ha)	(%)
Állami tulajdon	79.772,60	7.278,83	87.051,43	48,6
Közösségi tulajdon	1.124,60	28,31	1.152,91	0,6
Magán tulajdon	87.909,42	3.036,47	90.945,89	50,8
Mindösszesen	168.806,62	10.343,61	179.150,23	100
Kezelt erdőterület	154.572,22	9.417,65	163.989,87	91,5
Kezeletlen erdőterület	14.234,40	925,96	15.160,36	8,5

A táblázat a 2007. december 31-i állapotot mutatja.

*Az egyéb részletek a nyiladékok, utat, csemetekertet és egyéb az erdőgazdálkodás céljait szolgáló területek, amelyeken nem faállomány áll.

A megye erdőterületei gyakorlatilag egyenlő arányban állami és magán tulajdonosok kezében van.

Az állami tulajdonú erdőterületek 90%-át két nagy erdőgazdaság (KEFAG Zrt. és Gemenc Zrt.) kezeli. Jelentősebb állami erdőterületet a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság és a Vízügyi szervezetek kezelnek még. Honvédségi erdőterület is található a megyében, de nagysága nem jelentős, 1000 hektár alatt van.

A közösségi tulajdonú (önkormányzat, egyház, alapítvány, stb.) erdőterület nagysága gyakorlatilag elhanyagolható, valamivel több, mint 1000 hektárt tesz ki.

A megye erdőterületének fele magántulajdonosok kezében van. Ezeket az erdőterületeket főként magánszemélyek és gazdasági társaságok kezelik.

A megye erdőterületeinek több, mint 90%-án tart nyilván erdőgazdálkodót az erdészeti hatóság. A tartamos és szakszerű erdőgazdálkodás megkövetelésére ezeken az erdőterületeken van lehetősége az erdészeti hatóságnak. A gazdálkodó nélküli erdőterületek nagysága sem elhanyagolható. A kezeletlen erdőterületek 95%-a magántulajdonban van.

2.3.2. Erdőgazdálkodási tevékenység kapcsolata az erdőtűzvédelemmel

A megye területén a korábbi évtizedben jelentős mennyiségű **erdőtelepítés** valósult meg. Az EU csatlakozás után erdőtelepítési támogatások mértéke az erdőtelepítési kedvre továbbra is kedvezően hatnak. Éves szinten 2500-3000 hektár új erdő telepítése várható a 2013-ig tartó támogatási időszakban is.

Az első kivitelű erdőtelepítések több mint 98 %-a a nem állami szektorba tartozó magánterületeken történt, mivel az erdőgazdasági Zrt-k kezelésében lévő termőföldeken már igen kevés az erdőtelepítésre alkalmas terület. A nemzeti park igazgatóságnak gyakorlatilag nincs erdőtelepítésre felhasználható területe.

Az erdőtelepítések zöme gazdasági céllal létesített faanyagtermelést szolgáló erdő, hiszen a magántulajdonban lévő területeken a tulajdonos alapvető érdeke ez. A létesített erdők főként hazai nyárasok és akácok, mivel a termőhelyi adottságok elsősorban ezen állományoknak felelnek meg. A fenyők, mint leginkább tűzveszélyes fafajok ma már elég kis mértékben szerepelnek a három év tekintetében mindössze 160 ha területen, ez 2 %-os részarányt jelent. Ezek is elegyesen, 30 % lombos eleggyel kerülnek megvalósításra.

Ezek az újonnan ültetett állományok az ültetési hálózathoz és a közép- és időskorban várható faállomány szerkezet alapján kevésbé tűzveszélyesek. A telepítések Uniós támogatási források igénybevételel létesülnek, melyekhez szigorú kifizetési feltételek járnak. Ezek miatt, illetve az erdősítés megmaradása és megfelelő fejlődése érdekében intenzív ápolás szükséges, mely kézi, illetve gépi gyomkorlátozást jelent. Ennek következtében viszonylag kevesebb éghető biomassza halmozódik fel. Tűzveszélyességi szempontból inkább az őszi időszak lehet veszélyes, amikor a száradó levelek lehullnak, vagy még a fán maradnak.

Az erdőtelepítésekben az ápolások elmaradása esetén könnyen felhalmozódhat annyi száraz vékony gally és elszáradt lágyszárú növényi rész, hogy gondatlan vagy szándékos tűzgyújtás esetén jelentős tűzkárral lehet számolni.

Az évente elvégzett erdőtelepítések miatt éves szinten 6500-7000 hektár folyamatban lévő telepítés van, ahol hosszabb száraz nyári időszakban megnő az erdőtűz veszélye. A tűzveszélyt növelheti a telepítések esetében az is, ha az ápolási munkákat nem vagy nem időben végzik el a gazdálkodók. Az ápolások gépi talajápolás, valamint törzsápolás formájában történnek elsősorban.

Az erdőgazdálkodási tevékenység másik fontos eleme a törvényben szabályozott kötelezettségeken alapuló **erdőfelújítási** tevékenység. Éves szinten a megyében 2500-3000 hektár erdőfelújítási kötelezettség keletkezik a fakitermelésekből adódóan. A szakszerű erdőfelújítás rendkívül munkaigényes és költséges tevékenység. Az éves szinten 8500-9000 hektár erdőterület áll felújítás alatt, amely egyes esetekben erdőtűzveszélyt is hordozhat magában az ápolások elmaradása esetén.

Itt kell megemlíteni azt, hogy az erdőtörvény szerint a felújítást legkésőbb a fakitermelést követő második évben kell megkezdeni. Ebből kifolyólag előfordulhat, hogy 1-2 nyáron át parlagon hever a vágásterület. Ettől még jogi értelemben erdőnek kell tekinteni ezeket a területeket, függetlenül attól, hogy átmenetileg faállomány nem található rajtuk.

Az állami erdőgazdaságok általában kiegyensúlyozott gazdálkodást folytatnak, ami azt jelenti, hogy a letermelt faállományok helyén azonnal megkezdődik az erdőfelújítási munka. A felújítás alatt álló területek mintegy felén az erdőgazdaságok végzik a felújítást. A magán szektorban jelentős csúszások is előfordulnak, így évekig is parlagon állhatnak kisebb-nagyobb erdőfoltok.

A károsítások közül a megyében az erdőtűz okozhatja és okozta az elmúlt években az egyik legjelentősebb kárt. Az elégett erdőállományokból a faanyag letermelése a tűz után azonnali feladat, mert a másodlagos károsítók tömeges megjelenése (pl.: szű) az amúgy határ-termőhelyeken élő tűzkárral nem érintett erdőkben óriási károkat okozhat. Az értékesíthetőség szempontjából is fontos a faanyag mi-

előbbi kitermelése, mert az elhalt faanyag műszaki paraméterei fokozatosan romlanak, a későbbi erdőfelújítások jelentős költségigényének enyhítésére a letermelt faanyag értékesítése jelentheti a legköltséghatékonyabb megoldást.

Az erdőtüzekhez szorosan kapcsolódó abiotikus károsítás az aszály, amely főként a fiatalabb állományokban jelentkezik, de szélsőséges esetben az idősebb állományokat is megviseli.

Az utóbbi években jelentős veszélyforrássá váltak az illegális fakitermelések után maradó üres vágás-területek. A rendőrség, az ügyészség és az erdészeti hatóság komoly erőfeszítéseket tett az elmúlt időszakban az illegális kitermelések visszaszorítására, de sajnos még évekig erdőtűzveszélyt jelentő tényező maradhat ez is.

2.3.3. Mezőgazdálkodási tevékenység kapcsolata az erdőtűzvédelemmel

A statisztikák alapján elmondható, hogy az erdőtüzek nagy része a mezőgazdasági területeken gyújtott vagy gondatlanságból keletkező tüzekből alakul ki.

A térség mezőgazdálkodása gép, eszköz és kézimunka igényes. A gyengébb műszaki állapotú traktorok és egyéb mezőgazdasági gépek tűzveszélyesek lehetnek. Egy-egy ilyen jármű kipufogójából kipattanó szikra erdőterületet, vagy gyept gyújthat fel. De a kézimunkát végzők gondatlansága is jelentős tűzveszélyt okoz. A koratavaszi szárazabb periódusban a venyige- és nyesedékhalmok égetése már eddig is sok gyept és kisebb-nagyobb erdőtűzet okozott.

2.3.4. Jelentős erdőgazdálkodók a megyében

A mellékletben található az erdőtűzvédelmi terv készítésére kötelezett gazdálkodók köre. A gazdálkodók által benyújtott tervekben megtalálható a gazdálkodó által kezelt erdőterület, valamint a veszélyeztetett terület nagysága. Tűz esetére a riasztási terv, illetve azoknak az eszközöknek, szerszámoknak a listája, amelyek bevethetők.

Legnagyobb gazdálkodó a megyében az állami területeket kezelő KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt. Ez szervezettségéből adódóan könnyen elérhető, és nagy erőket tud mozgósítani rövid időn belül. Ezen kívül vannak nagy magángazdálkodók, illetve magán kézben lévő gazdasági társaságok, akik szintén jelentős segítséget tudnak felvonultatni szükség esetén, de az erdőterületek többségére nem ez a jellemző. Nagyon sok a kis területen működő erdőgazdálkodó, akinek gyors, telefonos elérhetősége nem ismert, illetve a tőle elvárható segítségnyújtás mértéke minimális. E tekintetben nagyon változatos a kép, vannak olyan nagy összefüggő erdőterületek, ahol néhány könnyen elérhető nagy gazdálkodó van, vannak olyan területek, ahol gazdálkodás szempontjából elaprózott kis területen működő nehezen elérhető kiskgazdálkodó működik. A gazdálkodási szempontból rendezetlen területek mértéke sem elhanyagolható. Itt a tulajdonosok személye kizárólag az ingatlan-nyilvántartási adatokból deríthető ki.

2.3.5. Az erdőterületek tűzveszélyességi besorolása községhatáronként

Erdőtűzvédelmi szempontból veszélyeztetett erdőterület nagysága mintegy 55.000 hektár. A tűzveszélyes erdőterület 98%-án elegyes és elegyetlen erdei fenyvesek és borókás állományok állnak. A legnagyobb kiterjedésű fenyő állományok Balotaszállás, Bócsa, Kecskemét, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kunfehértó, Soltvadkert térségében vannak. A mellékletben településenkénti bontásban megtalálható az erdőterületek tűzveszélyességi besorolása.

A megye erdőterületének 30,7 %-a erősen, 0,5 %-a közepesen tűzveszélyes kategóriába van sorolva. Az összes veszélyeztetett terület mintegy 55.000 ha, ami a megye erdőterületének 31 %-a.

Az erdőtűzveszélyességi besorolást az MGSZH Központ Erdészeti Igazgatóság készíti el az Erdőállomány Adattárban található erdőrészek fafajсорos adatai alapján, az Országos Erdőtűzvédelmi Tervben részletezett módon. Az erdőrészek tűzveszélyességi indexe az erdőgazdálkodók üzemtervében, az erdőrészlet lapokon kerül feltüntetésre. A gazdálkodó, amennyiben nem ért egyet az erdőterületének tűzvédelmi besorolásával, kérelmezheti azok átsorolását az erdőterület szerint illetékes MGSZH Erdészeti Igazgatóságon. A tűzveszélyességi besorolás évente egyszer kerül frissítésre, illetve a 10 éves erdőtervezési ciklus indulásakor. A gazdálkodói kérelemre átsorolt erdőrészlet tűzveszélyességi szintje az üzemtervezésig nem változik.

Az erdőterület szerinti illetékes erdőfelügyelőségen a gazdálkodó listát kérhet az erdőrészei tűzvédelmi besorolásáról.

Az erdőrészek besorolása alapján az MGSZH Erdészeti Igazgatóság készíti el a tervkészítésre kötelezett gazdálkodók listáját. A listát közzéteszi, illetve értesíti a gazdálkodókat ezen kötelezettségükről. A tűzvédelmi tervek elkészítésében mind az erdészeti, mind a tűzvédelmi hatóság segítséget nyújt, illetve mintatervek is rendelkezésre állnak.

A mellékletben található megyei átnézeti térkép szolgáltat információkat a megye erdőterületeinek tűzvédelmi besorolásáról, illetve egy község szintű kimutatás is készült.

2.3.6. Az erdőterületek kimutatása az erdőtest jellege szerint

A megye területén jellemzőek a nagy kiterjedésű (1000 hektár feletti) erdőtömbök. Ezek a megye közép- és keleti részén találhatók Kiskunhalas, Kelebia, Soltvadkert községhatárok közelében.

Szétszórtan ugyan, de viszonylag nagy területen fordulnak elő a 300 hektár alatti közepes erdőtömbök és a néhány tíz hektáros kis erdőtömbök sem elhanyagolhatók. Erdősávok területe ugyan csekély, de a 900 hektárnyi terület 10-20 méter széles sávokat figyelembe véve nem elhanyagolható biomassza tömeget jelent.

E r d ő t e s t j e l l e g e		r é s z l e t	
		hektár	db
1. Erdőség	(1000 ha felett)	102.198,75	27.926
2. Nagy erdő	(300,1 - 1000 ha)	13.781,39	3.740
3. Közepes erdő	(30,1 - 300 ha)	26.632,05	7.135
4. Kis erdő	(0,5 - 30 ha)	25.714,03	10.696
5. Erdőfolt*	(0,15 - 0,49 ha)	--	--
6. Erdősáv*		902,47	618
Erdőrészletek összesen		169.228,69	50.115
Egyéb részletek		10.248,41	9.068
Mindösszesen		179.477,10	59.183

2009. szeptemberi állapot

2.3.7. Az erdőterületek korosztály viszonyai

A megye területén a fiatal és középkorú erdők (50 év alatti) a jellemzőek.

Állományalkotó fafajok akác (33,3%), nemes nyárok (9,1%), hazai nyárok (20,2%) és a fenyők (33,5%). A felsorolt fafajok a faállományok 96,1% adják!

A fenyők közül az erdei fenyő (9,6%) és a fekete fenyő (22,9%) található meg döntő többségben, de az őshonos borókás állományok sem elhanyagolhatók.

A tervszerű erdőgazdálkodási munkák során, az erdőfelújítási munkák megkezdéséig (max. 2 év) egy-egy terület üresen áll. Ezek területe viszonylag nagy, de tűzveszélyt csak akkor jelentenek, ha nem történik meg a vágástakarítás, illetve ha az erdőtörvény által a fakitermeléstől számított 2 éven túl is üresen maradnak. Az engedélyezett 2 évnél hosszabb idő alatt tud csak felhalmozódni egy-egy vágásterületen nagyobb mennyiségű, már tűzveszélyt jelentő biomassza. Az ilyen területek nagysága mindössze mintegy 1500 hektár.

A megyében található faállományok 59,1%-a rövid vágáskorú erdő, ami azt jelenti 40-50 éves korában levágásra kerül. A közepes vágáskorú (60-70 éves korban levágható) erdők aránya pedig 31,5%. A termőhelyi adottságok miatt a hosszú ideig fenntartható – kocsányos tölgyes, kőris és hazai nyáras - erdőállományok mindössze 4,4%-ot tesznek ki.

A tervezhető rövid vágáskorokból adódóan a megye területén minden évben 8-10 ezer hektár nagyságú vágásterület és főként mesterségesen felújított erdősítés található. A korosztály tábla alapján megállapítható, hogy a tűzveszélyes fenyők legnagyobb területtel a 20-40 éves korosztályokban található, tehát még jó néhány évtizeden keresztül meghatározó fafaj marad a térségben.

F a t e r m e l é s i é s k ü l ö n l e g e s r e n d e l t e t é s ö s s z e s e n
Erdőadattár 2007.12.31-i állapot

Területek megoszlása faállománytípusok szerint a korosztályokban (ha-ban)

Megye: BÁCS-KISKUN MEGYE

4 Mindösszesen

Faállománytípus	K 1-10	o 11-20	r 21-30	o 31-40	s 41-50	z 51-60	t 61-70	á 71-80	l 81-90	y 91-100	o 100-	Összesen
BÜKKÖS												
GY-TÖLGYES	8,05											8,05
KT-TÖLGYES	0,35											0,35
KS-TÖLGYES	205,16	250,98	236,88	268,93	219,20	341,48	160,53	129,27	83,83	82,53	70,39	2.049,18
CSERES	17,15	12,65	0,76	1,63	2,30	7,66	1,51	10,50	0,94			55,10
AKÁCOS	18.336,68	14.460,55	9.595,65	3.338,82	1.611,44	436,03	196,80	18,22	6,77	5,91	9,21	48.016,08
EK-LOMBOS	562,76	609,84	238,27	273,77	210,07	304,89	186,52	62,99	9,26	4,29	6,78	2.469,44
N-NYÁRAS	6.045,69	4.630,03	1.605,20	494,03	299,77	44,82	11,45					13.130,99
H-NYÁRAS	11.510,93	7.804,01	4.398,46	2.670,91	1.512,54	841,13	172,14	84,16	11,49	3,17	1,27	29.010,21
EL-LOMBOS	69,18	137,95	268,49	198,00	249,84	146,94	33,99		3,44			1.107,83
ERDIFENYVES	224,68	545,93	5.304,42	6.072,31	1.510,51	172,22	31,19	24,94	3,98			13.890,18
FEKETEFENYVES	3.331,42	7.063,36	8.751,04	8.740,09	4.215,65	671,49	105,63	119,21	54,88	2,27		33.055,04
LUCFENYVES		3,70	0,20									3,90
EGYÉB FENYVES	0,34	15,99	34,51	293,88	670,57	225,39	22,75					1.263,43
ÖSSZESEN	40.312,39	35.534,99	30.433,88	22.352,37	10.501,89	3.192,05	922,51	449,29	174,59	98,17	87,65	144.059,78
<i>ebből</i>												
RÖVID VKOR	35.993,77	26.539,36	17.123,87	7.908,37	1.767,77	275,49	32,82			1,90		89.643,35
KÖZÉP VKOR	3.988,31	7.717,10	12.743,41	13.659,15	7.329,36	1.904,52	360,16	32,90				47.734,91
HOSSZÚ VKOR	330,31	1.278,53	566,60	784,85	1.404,76	1.012,04	529,53	416,39	174,59	96,27	87,65	6.681,52
										Pótlás alatt+üres:		7.621,63
										Mindösszesen:		151.681,41

Adatszolgáltató: MgSzH Központ, Erdészeti Igazgatóság

2007. december 31. állapot

2.4. A Kiskunsági Nemzeti Park kezelésében lévő természetvédelmi területek

Duna-Tisza köze egykor változatos természeti értékeit ma nagyrészt a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság őrzi. Az igazgatóság az egy millió hektárnál nagyobb működési területén természetvédelmi kezelői feladatokat lát el, emellett 49.000 hektáron természetvédelmi vagyonkezelőként is tevékenykedik.

A Kiskunsági Nemzeti Parkot 1975-ben alapították. A nemzeti park igazgatóság kilenc különálló nemzeti parki mozaik, két tájvédelmi körzet és tizenhét természetvédelmi terület felügyeletét és kezelését látja el.

A védett területek kiterjedése több mint 76.000 hektár. Szintén a nemzeti park felügyeli az úgynevezett ex lege területeket: a szikes tavakat, lápokot, mocsarakat és kunhalmokat is. Az Európai Unióhoz való csatlakozás után kijelölt Natura 2000 területek védelmével is a nemzeti park szakemberei foglalkoznak.

A nemzeti park kb. 56.000 ha nagyságú törzsterületeinek többsége Kecskeméttől északnyugati és délnyugati irányban, a Homokhátságon és a Duna mentén fekszik. A nemzeti park területének kétharmad része Bioszféra Rezervátum, a Felső-Kiskunsági szikes tavak és a Kolon-tó pedig a Ramsari egyezmény alapján nemzetközi jelentőségű vadvízes élőhely.

A természetben a tűz nem rendkívüli jelenség. A természetes bolygatás egyik módja. A természetes gyepek a tűz károsító hatását általában átvészelik. A gyepterővelésnek abban az állapotában, mikor könnyen ég, a földfeletti részei elszáradtak. Jelentősebb kárt a gyepekben abban esetben okozhat a tűz, ha a növények magvai is megsemmisülnek.

A tűzoltás során a védett természeti területeken, a védett természeti értékekben, illetve az élővilágban komoly károk, adott esetben pótolhatatlan veszteségek keletkezhetnek a védekezési beavatkozások során, amennyiben nem elég körültekintően határozza meg az eszközeit és módszereit a védekezés vezetője. Tűzoltás során leggyakoribb kár a gyepterővelés taposása és a tűzpászták kialakítása során keletkezik. A taposott és a tárcsázott, szántott sokszor dózerolt, tehát mesterséges bolygatást elszenvedő nyílt talajfelületeken a természeti értékek sérülnek, illetve megsemmisülnek.

Gyakran előfordul, hogy az erdőterületek szélé nem a birtokhatáron húzódik hanem az avval szomszédos védett természeti területen. Ennek következtében a tűzoltáskor kialakításra kerülő tűzpászták sem az erdőterületen húzódnak. Ezért nagyon fontos jövőbeni feladat a védett természeti területek határának a szomszédos területek gazdálkodóival közösen történő kimérése és jól látható jelölése. Ez különös fontossággal bír a tűz megelőzési tevékenység keretében ezután kialakításra kerülő tűzpászták esetében.

A leggyakoribb adventív, terjedésükben invazív növények, melyek a mesterségesen bolygatott területeken tömegével jelennek meg és időlegesen kiszoríthatják a természetes vegetáció elemeit: a betyárkóró (*Erigeron canadensis*), a parlagfű (*Ambrosia elatior*), a szerbtövis (*Xanthium spinosum*), a se-lyemkóró (*Asclepias siriaca*) és az átoktüske (*Cenchrus incertus*). Ezek a növények a bolygatott területekről a nem bolygatott területekre is áthúzódhatnak, és itt kiszoríthatják a természetes vegetációt.

Az egyes védett természeti területeken a mozgásokat, a különböző tevékenységeket, így a tűz elleni védekezést és a tűzoltás körülményeit is az adott védett természeti területre készített természetvédelmi kezelési terv részletesen tartalmazza. Így a tűzoltás során követendő részletes szabályok ezekben a tervekben találhatóak.

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében lévő, Bács-Kiskun megyében található védett természeti területek rövid jellemzése tűzoltási szempontból. A védett területek térképe a 6/C. számú mellékletben található.

Kiskunsági Nemzeti Park „Felső kiskunsági szikes puszták”

A területre a szikes gyepek a jellemzőek, fával borított terület alig található. Tűz esetén a meglévő földutaknál kell a tűz terjedését megakadályozni. Mesterséges tűzpászta csak kivételes alkalomkor készíthető, ha a természetvédelem oltást segítő munkatársa ehhez hozzájárul.

Egy gyors gyeptűz a vegetációban különösebb kárt nem okozhat, de az élővilág (ízeltlábuak, madárfi-ókák) nagy kárt szenvedhet.

Kiskunsági Nemzeti Park „Felső kiskunsági szikes tavak”

Nyílt és elmocsarasodott szikes tavak, szikes gyepek váltják egymást. Fás terület alig található. Nagy területű nádasok közepesen tűzveszélyesek.

A terület nemzetközi jelentőségű vízi- és gázlómadár élőhely. A máshol jelentősen beszűkült élőhelyű gémfélék az itteni avas nádat kedvelik fészkelőhelyként, ezért a nádtüzek nagy természetvédelmi kárt okozhatnak. A gyepfelületek védelme indokolt.

Kiskunsági Nemzeti Park „Kolon tó”

A táj legnagyobb édesvizi mocsara, jelentős nádfelülettel. A tó nyugati oldalán homokos talajon telepített, főként fenyőerdőket találunk, melyek száraz időszakban a tűz által veszélyeztetettek, illetve potenciális tűzforrások. A déli láprétek, mocsárrétek és láperdők a tüztől kevésbé fenyegetettek. A legfőbb értéket a nádterület jelenti, amely európai viszonylatban jegyzett, veszélyeztetett fajok élőhelye.

A láp- és mocsárrétek gyepi természetvédelmi szempontból kiemelten értékesek, így az azokon való mozgás és a bolygatásuk mindenképpen kerülendő.

Kiskunsági Nemzeti Park „Fülöpházi buckavidék”

A Kiskunsági Nemzeti Park egyik homoki területe. Itt található a még megmaradt egyetlen mozgó bucka is. Még a gyepterületeken is nagyon nehéz a gépjárművekkel való mozgás.

A gyepek bolygatása invazív növényeknek ad utat, így a tűzoltás közbeni védekezési beavatkozásokat a meglévő utakhoz kell igazítani.

Az itt található erdők a száraz környezet miatt potenciálisan fenyegetettek a tüztől, és egyben tűzforrások is.

Kiskunsági Nemzeti Park „Orgoványi rétek”

A területen mind a láprétek, mind a homoki vegetáció megtalálható. A kiszáradó láprétek kevésbé fenyegetettek a tüztől, míg a homoki társulások fenyegetettsége jelentős. A homoki részek borókásainak nagy része a 2000. májusi nagy tűzben elpusztult.

A tűzoltási beavatkozásokat a meglévő utakhoz kell igazítani. A láprétek kiemelten értékesek természetvédelmi szempontból, a homoki részen pedig az utak még terepjáróval is nehezen járhatóak a veszélyes (száraz) időszakban.

Kiskunsági Nemzeti Park „Bugac” (a bócsai tömbbel és a volt lőtérrel)

A Kiskunsági Nemzeti Park legnagyobb területe, szinte teljesen homoktalajon. A kilenc terület közül ez a tűzveszélynek legjobban kitett. Természetes és mesterséges vegetációja is a legtűzveszélyesebb. Itt a legmagasabb a telepített fenyvesek területe, de a természetes borókások is nagy területet foglalnak el.

Az aszályos időszakban elég akár egy kis szikra, a tűz szinte megállíthatatlan, mert a nagyon nehezen járható terep miatt az oltás is igen nagy nehézséget okoz.

Veszélyességét fokozza, hogy kettészeli az igen nagy forgalmat lebonyolító 54-es számú főközlekedési út.

Egy tűz a lefeketítés után még hosszabb idejű utóőrzést igényel, mert a felhalmozódott vastag fenyőtűréteg miatt napokig gyakorlatilag észrevehetetlen izzó tűzfészkek maradhatnak. A terep szabdaltsága következtében a tűzfészkek észlelése is igen nehéz.

Kiskunsági Nemzeti Park „Szikra és az Alpári rét”

A terület kevésbé tűzveszélyes. Az ártéri erdők és rétek kevésbé gyúlékonyak.

Egy esetleges tűznél a meglévő utakra támaszkodva kell a védekezést szervezni. Vízvételési lehetőség szinte korlátlanul adott.

Kiskunsági Nemzeti Park „Miklapuszta”

A nemzeti park e része egy szikes gyeppel uralta táj. Fa szinte alig található. Kisebb-nagyobb gyeptüzek előfordulhatnak. Ezeket a meglévő utak mentén lehet és kell megfogni.

Kiskunsági Nemzeti Park „Peszéradacsi rétek”

Változatos része a nemzeti parknak. Láprétek, mocsárrétek, a homokos hátakon homoki erdők váltják egymást. A terület közepesen tűzveszélyes. A gyepfelületek vegetációja természetvédelmi szempontból igen értékes, ezért a védekezés során a bolygatásuk mindenképpen kerülendő.

A terület jelentős részén megtalálható az európai híru rákosi vipera. Európa egyetlen viperaszaporító állomása és legsikeresebb vissztelepítési kísérleti területe található itt.

Bácsalmási gyapjas gyűszűvirág élőhelye TT

A ritka gyógynövény, a gyapjas gyűszűvirág élőhelye egy fiatal erdő. Közepesen tűzveszélyes terület.

Császártöltési Vörös mocsár TT

Mély, tőzeges terület, mocsárrétekkel és kaszálókkal, tőzegbányászat után visszamaradt tőzegbánya tavakkal. Vegetációja kevésbé gyúlékony, inkább egy tőzegtűz fellépte lehetséges. A tőzeges, iszapos talaj miatt még a meglévő utak is nehezen járhatóak, egyes időszakokban gépjárművel szinte megközelíthetetlen a terület nagy része.

Kisebb erdőtűz a keleti határán, a lösz magaspart oldalán lehetséges.

Csolyospálosi réti mészkő feltárás TT

Gyepfelület, melyben egy régi népi kőbányászat emléke található. Tűzveszélyessége elenyésző.

Érsekhalmi Hétvölgy TT

Egy lösz magaspart völgyekkel szabdaltsága miatt található. Részben becserjésedett, fásodott, kiemelten értékes löszpusztai maradványgyep.

Száraz időben vegetációja leégphet. Elhelyezkedése miatt gyakorlatilag a tűzoltás megoldhatatlan, esetleg gyalogosan, kézi eszközökkel a meredek oldalon.

Hajósi homokpuszta TT

Változatos domborzatú homokpusztagyep. Legeltetett, magas növényzete nincs. A korábbi erdőfoltokat letermelték.

Egy gyorsan áthaladó gyepűz különösebb természetvédelmi kárt nem okoz, de a területet szegélyező erdőkre való áthaladása ott már komoly kárral járhat. A meglévő utak jól felhasználhatók a tűz továbbterjedésének megállításában.

Hajósi kaszálók és löszpartok TT

A mélyebb részek mocsár és lápréteit, kaszálóit, nádas-sásos felületeit a tűz kevésbé veszélyezteti. A természetvédelmi terület keleti határát képező lösz magaspart és meredek rézsűje a rajta található kisebb akácosokkal már veszélyeztetett.

A lösz partoldalon oltás csak kézi eszközökkel, gyalogosan lehetséges a terep adta körülmények miatt.

Kéleshalmi homokbuckák TT

A természetvédelmi terület talaja homok. A felszín változatos, buckavonulatokkal szabdalt. A természetes gyepeken itt a boróka helyett a galagonya jelenik meg. A területen korábban állt fenyvesek a 2007. évi erdőtűzben (másfél hektárt leszámítva) teljesen megsemmisültek. A tűz oltása jelentős természeti kárt eredményezett, melynek elemzése a jövőre nézve hasznos tanulságokkal bír.

Továbbra is igen nagy a tűzveszély, az aszályos időszakban szinte a teljes gyepfelület elszárad. Egy szikra is lángra lobbanthatja. Védekezés során csak a meglévő utak használhatók, a gyepfelület bolygatása az invazív növényeknek nyit utat.

Kiskőrösi turjános TT

Kőrises láperdők, éger láperdők mocsárrétekkel váltják egymást, természetvédelmi szempontból igen értékes terület. Tűzveszélyességük csekély, a nehezen meggyúló vegetáció egész évben dús.

Egy esetleges tűznél csak a meglévő utak használhatók a védekezésnél.

Kiskunhalasi Fejetéki mocsár TT

Tőzeges altalajon nádasok, nedves kaszálók találhatók.

A nádasok kissé veszélyeztetettek a tűztől. Az altalaj miatt csak a meglévő utakról történhet egy tűznél a védekezés.

Kunfehértói holdrutás erdő TT

Teljes területe erdő. A hazánkban csak itt található virginiai holdruta élőhelye.

Egy tűznél az erdei nyiladékhálózat útként kiválóan felhasználható.

Kunpeszéri Szalag erdő TT

A természetvédelmi terület a korábbi erdős-sztepp képét nyújtja, természetes gyepek közé pusztai tölgyesek ékelődnek. A homokbuckákon lévő erdők már kevésbé tűzveszélyesek, de az aljnövényzetük jelentős természetvédelmi értékkel bír.

A mélyebb részek kiszáradó láprétjein a bolygatás nem megengedhető.

Péteri-tó TT

A szikes tavakat, melyeket halastóként hasznosítanak, erdőterületek övezik, melyek kevésbé tűzveszélyesek. A tó nádasainak esetleges leégésével a védett és fokozottan védett madárfauna élőhelye semmisülne meg.

Szelidi-tó TT

A tó északi és északkeleti partján található erdők koruk és fafajösszetételük miatt nem tűzveszélyesek, bár az üdülőterület közelsége miatt jelentős az antropogén hatás.

A törvény által védett (un. ex-lége) védett természeti területként (lápok, szikes tavak, kunhalmok) még számtalan kisebb-nagyobb kiterjedésű természetvédelmi terület (TT) található Bács-Kiskun megyében. Miként a NATURA 2000 területek, ezek sincsenek kitáblázva. Ezért, amennyiben egy külterületi tűz oltása elkezdődik, az oltásvezető, vagy a megyei katasztrófavédelmi központ minden esetben értesítse a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóságot, hogy az oltás közben a természeti értékek minél kevésbé károsodjanak.

2.5. A megye erdőállományainak erdőtűz-veszélyességi besorolása

Erdőtűz-veszélyességi besorolás	Besorolási kategóriák	Besorolás kód az adattárban	Terület (ha)
Nagymértékben tűzveszélyes faállományok	Elegyetlen erdei és fekete fenyő	11	23.392,46
	Elegyes erdei és fekete fenyő	12	29.819,87
	Boróka állományok	13	1.397,39
	Lombos veszélyeztetett állományok 5 méter alatt	14	106,44
	Erősen tűzveszélyes kategóriába átsorolt	15	--
	Összesen:		54.716,16
Közepes mértékben tűzveszélyes faállományok	Egyéb fenyves fiatalosok 5 méter alatt	21	3,70
	Lombos veszélyeztetett állományok 5 méter felett	22	571,93
	3 évnél régebbi üres vágásterület	23	347,99
	Közepesen tűzveszélyes kategóriába átsorolt	25	--
	Összesen:		923,62
Kismértékben tűzveszélyes faállományok	Egyéb részletek	31	9.743,77
	Vízfelületek, vízfolyások	32	501,59
	Kismértékben tűzveszélyes faállományok	33	113.598,54
	Összesen:		123.843,90
A megye erdőterületei összesen:			179.483,68

2008.augusztus 1-i állapot szerint

A nagymértékben és közepes mértékben tűzveszélyes faállományok erdőtűz ökológiai tulajdonságait az alábbiakban foglaltuk össze.

2.5.1. Elegyetlen erdei fenyő és fekete fenyő állományok

Ezen állományokban elsősorban a nyári aszályos, száraz periódusban alakulnak ki erdőtűzek. A gyenge sokszor szélsőséges termőhelyek vízháztartás viszonyai is kedvezőtlenek így az állományokban található holt-biomassza könnyen eléri a tűzveszély szempontjából kritikus nedvességtartalmat. A tavaszi tüzek előfordulása a nagy elő-biomassza arány miatt nem jellemző ebben az állománytípusban. A biomassa vertikális és horizontális eloszlása tűzterjedés szempontjából rendkívül kedvezőtlen, termőhelyi okok miatt a fák gyakran földig ágasak, az állományokra a sűrű koronaszerkezet jellemző. Ennek következtében a koronatűz kialakulásának veszélye nagy.

Az elegyetlen erdei és fekete fenyves fiatalos állományokban szinte mindenesetben koronatűzzel/teljes tűzzel kell számolni.

2.5.2. Elegyes erdei fenyő és fekete fenyő állományok

Ezek az állománytípusok különböző tulajdonságokkal rendelkeznek attól függően, hogy a fenyő állományalkotó fafajként legalább 50%-os elegyarányban van –e jelen vagy csak elegyfajként 10-30 százalékban.

Ha a fenyő elegyaránya az 50 –60 százalékot meghaladja, számolni kell a koronatűz kialakulásának veszélyével. Ha a fenyő elegyaránya ennél kisebb, elsősorban egyes fák koronájába szalad fel a tűz ez azonban nem terjed tovább a koronaszintben. Ez a „fáklyának” nevezett jelenség röptűzek forrása lehet, ezzel veszélyeztetve a szélirányban fekvő állományokat. Csoportos elegyítés esetén természetesen alacsonyabb elegyaránynál is kialakulhatnak koronatűzek.

Mivel a Pinus fajok tűje főleg kedvezőtlen vízháztartású területeken lassan bomlik le, jelentős vastagságú avar-tülevélszint alakulhat ki ezen állományok alatt. Ha ez a biomassza réteg elsősorban aszályos nyarakon kiszárad és meggyullad, a felszíni tűz intenzitása és lángmagassága jelentős lehet.

2.5.3. Lombos fiatalosok 5 méteres magasság alatt

Először is fontos megjegyezni hogy az 5 méteres magasság lombos fiatalosok tekintetében azért kategorizáló tényező, mert eddig a magasság nagy a koronatűz/teljes tűz kialakulásának veszélye. Az erdősítésekben, felújításokban elsősorban a tavaszi tüzek jellemzőek, melynek a legfőbb oka az hogy ilyenkor a vegetáció még nem zöldült ki, de számos fafajnál a tavalyi száraz levelek még a fákon vannak. Tűzterjedési szempontból azonban legalább ilyen jelentős a fiatalosokban tavasszal található elszáradt lágyszárú biomassza, amely akár csapadék után is 1-10 óra alatt éghető állapotba képes kerülni.

Az 5 méteres magasságot elérve a fiatalosok általában már olyan mértékben záródtak hogy a lágyszárú növényzet mennyisége nagymértékben lecsökken.

A lombos fiatalosokban a jelentős mennyiségű könnyű biomassza miatt a tűz gyorsan terjed, intenzitása közepes.

2.5.4. Idősebb lombos állományok

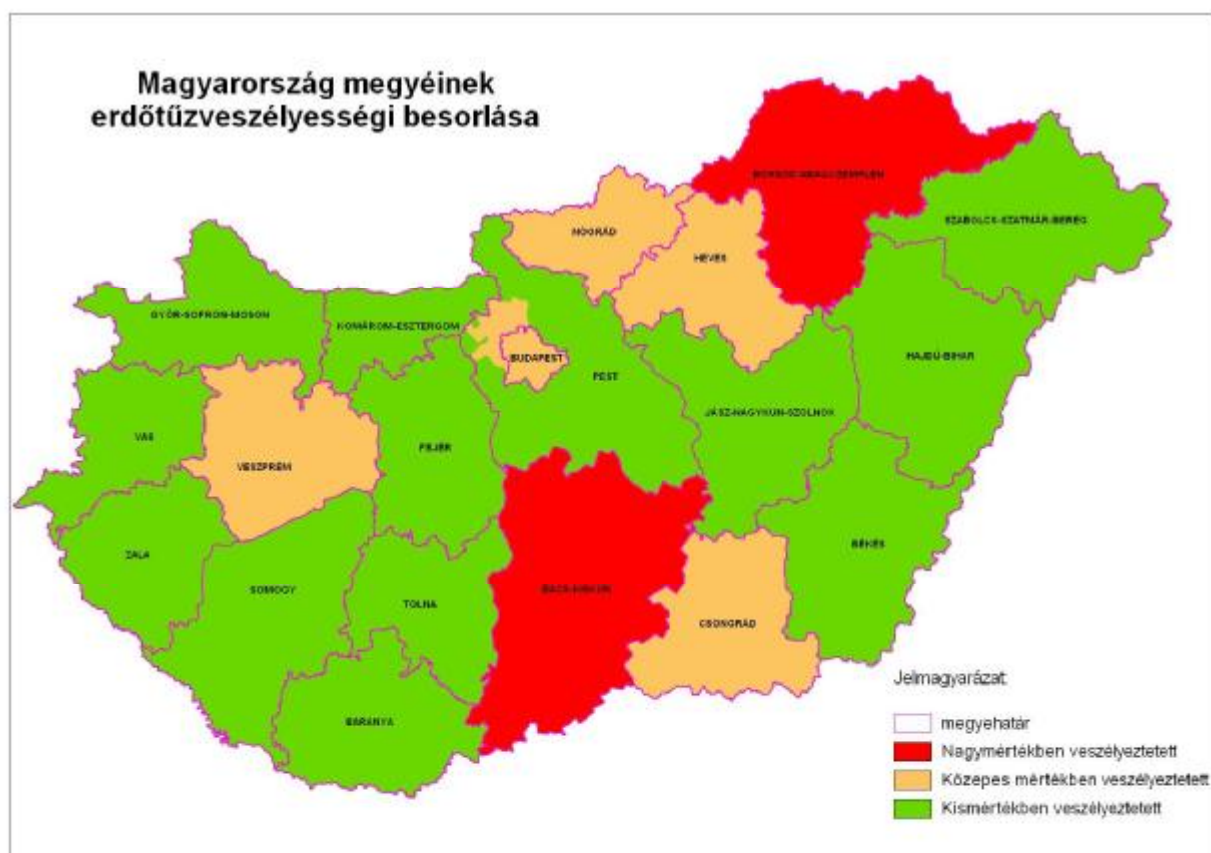
Idősebb lombos állományokban elsősorban a nyári, aszályos hónapokban jellemzőek az avartüzek, melyek intenzitása és terjedési sebessége alacsony, a faállományban okozott kár általában csekély, mégis jelentős oltási költségek merülhetnek fel.

2.6. A megye erdőtűz-veszélyességi besorolása

A TANÁCS 1992. július 23-i 2158/92/EGK rendelete a Közösség erdeinek tűzvédelméről kimondja, hogy a tagállamok erdőterületeit erdőtűz-veszélyeztetettségi osztályokba kell sorolni, legalább NUTSIII. Szinten. Ez Magyarországon a megyei szintet jelenti.

Az erősen és közepesen veszélyeztetett megyék tűzvédelmi terveinek tartalmi követelményeit a fenti rendelet írja elő. A hatályos ÖM rendelet szintén részletezi ezeket.

Bács-Kiskun megye az erdőtűz statisztika, a szocio-ökonómiai elemzések és az erdőállomány adattár alapján képzett erdőtűz-veszélyeztetettségi index figyelembevételével az ország **erősen tűzveszélyes** erdőterületei közé tartozik!

3. Erdőtüzek a megye területén

3.1. Az erdőtüzek fő okai és az okok elemzése

Bács-Kiskun megyében a természetes tűz okok gyakorlatilag nem játszanak szerepet. A tüzek túlnyomó része emberi gondatlanság következtében keletkezik. Gondatlanság közül elsősorban a dohányzás, a tarlóégetés illetve erdőterületen illetve erdővel szomszédos területen végzett gondatlan munkavégzés jellemző. Szándékos gyújtogatás sporadikus jelenség, amely sajnos számos esetben nehezen felderíthető illetve bizonyítható.

4. Erdőtüzek megelőzése

4.1. Jogforrások

Az erdőtüzek nemzeti szabályozása a jogforrások együttes értelmezésével ismerhető meg.

1. 2009. évi XXXVII. törvény Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
2. A tűz elleni védekezésről, és műszaki mentésről szóló 1996. évi XXXI. tv.
3. Az erdők tűz elleni védelméről szóló 4/2008. (VIII.1.) ÖM rendelet
4. 9/2008. (II. 22.) ÖTM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról

4.2. Tűzgyújtásra vonatkozó tűzvédelmi előírások

A szabadtéren történő tűzgyújtás (avar, száraz fű és gaz égetés, vágástéri hulladék égetés stb.) alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenységnek minősül, amit a tüzesetek megelőzése érdekében az OTSZ az alábbiak szerint szabályoz.

Alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenységet előzetesen írásban meghatározott feltételek alapján szabad végezni (lásd melléklet). A feltételek megállapítása a munkát elrendelő feladata. Amennyiben az alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenységet végző személy azt saját tulajdonában lévő létesítményben, épületben, szabadtéren folytatja, úgy a feltételek írásbeli meghatározása nem szükséges.

A külső szervezet vagy személy által végzett tűzveszélyes tevékenység feltételeit a tevékenység helye szerinti létesítmény vezetőjével vagy megbízottjával egyeztetni kell, aki ezt szükség szerint - a helyi sajátosságoknak megfelelő - tűzvédelmi előírásokkal köteles kiegészíteni.

Az alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenységre vonatkozó feltételeknek tartalmaznia kell a tevékenység időpontját, helyét, leírását, a munkavégző nevét és - tűzvédelmi szakvizsgához kötött munkakör esetében - a bizonyítvány számát, valamint a vonatkozó tűzvédelmi szabályokat és előírásokat.

A tűzveszélyes tevékenységhez a munkát elrendelő az ott keletkező tűz oltására alkalmas tűzoltó felszerelést, készüléket köteles biztosítani. A tűzveszélyes tevékenység befejezése után a munkavégző a helyszínt és annak környezetét tűzvédelmi szempontból köteles átvizsgálni, és minden olyan körülményt megszüntetni, ami tüzet okozhat.

A szabadban tüzet gyújtani, tüzelőberendezést használni csak úgy szabad, hogy az a környezetére tűz- vagy robbanásveszélyt ne jelenthessen, kiemelt figyelmet kell fordítani az időjárási viszonyokra (széles időben nem szabad szabadtéri tüzet gyújtani az erdőben illetve annak környezetében). Tűzgyújtás előtt mindig tájékozódni kell, hogy van-e érvényben tűzgyújtási tilalom, továbbá a vonatkozó jogszabályok illetve helyi rendeletek megengedik-e az adott területen a tűzgyújtást.

A szabadban a tüzet és az üzemeltetett tüzelőberendezést őrizetlenül hagyni nem szabad. Veszély esetén, vagy ha arra szükség nincs, a tüzet azonnal el kell oltani.

Szabadban a tüzelés, a tüzelőberendezés használatának helyszínén olyan eszközöket, illetőleg felszereléseket kell készenlétben tartani, amelyekkel a tűz terjedése megakadályozható, illetőleg a tűz eloltható.

Az égetést végző személyeknél mindig legyen legalább egy tűzjelzésre használható telefon.

4.3. -Javasolt erdőtűzmegelőzési intézkedések

4.3.1. Tűzpászták

A tüzesetek megelőzése

4/2008 ÖM (VIII.1.) 6. §

(3) Erdősítéskor a tűzpásztára nem szabad fát telepíteni (magot vetni, csemetét ültetni). A tűzpászta minimálisan 3 méter széles, minden éghető anyagtól mentes, talajjal fedett terület, melynek folyamatos karbantartásáról, azaz gyom- és egyéb éghető anyag mentes állapotban tartásáról a gazdálkodó köteles gondoskodni. Tűzpászta létesítéshez és fenntartáshoz külön jogszabályban meghatározott szabályok szerint támogatás igényelhető.

A tűzpásztát vagy a tűzpászta rendszert rendszerint hagyományos módszerekkel (szántás) alakíthatjuk ki. Azonban szóba jöhetnek természetes objektumok, képződmények is, amelyek tűzpásztaként szolgálhatnak. Ilyen lehet egy növény mentes, kopár terület, egy közút vagy egy erdei út. A természetes terepvonalak, létesítmények főként tűzoltáskor jöhetnek szóba, mint tűzpászta.

A tűzpászták megfelelő tervezésével és kivitelezésével hatékonyabbá tehetjük a tűzoltás, illetve a tűz terjedését lassíthatjuk (vagy meg is állíthatjuk). A tűzpászta hálózat sűrítésével pedig csökkenthető a leégett terület nagysága.

A tűzpászta megfelelő méreteinek kialakításához a jogszabályok (erdők tűzvédelmét előíró és támogatási rendelet) csak a szélesség minimális méretét adja meg. Minden esetben a tűzvédelmi tevékenységek végrehajtásáért felelős erdőgazdálkodónak vagy tulajdonosnak (vagy a tűzoltás vezetőnek) kell eldöntenie, milyen méretű tűzpásztát alkalmaz.

A fokozottan tűzveszélyes területeken a terepi- és tulajdonviszonyokhoz alkalmazkodva – sok helyen a meglévő erdei utakat felhasználva – kialakított általában 6-8 m széles külső és 2-3 m széles belső tűzpászta rendszert folyamatosan karbantartott tűzpászta rendszer kialakítása ajánlott és szükséges.

A gazdálkodó védelmi tervében a tűzpásztákat fel kell tüntetni, lehetőség szerint vastag piros vonallal (vagy egyéb jól látható módon) a térképen is.

A modern vegetációtűz menedzsment az utóbbi időben az ellenőrzött égetést, mint hatékony és olcsó erdőtűz megelőzési tevékenységet említi. Az erdők tűzvédelmét szabályzó 4/2008. (VIII.1.) ÖM rendelet is ismeri ezt a fogalmat, tehát a jövőben a hazai erdőtűz védelemben is meghonosodhat.

Tűzveszélyes üzemi tevékenység

4/2008 ÖM (VIII.1.) 9. §

(8) Indokolt esetben a vágástéri hulladék összegyűjtés nélküli elégetésére, tűzpásztá tisztántartására ellenőrzött tüzet is alkalmazhat az erdőgazdálkodó. Az ellenőrzött tűz olyan folyamatosan kontrolált viszonyok között égő tűz, melynek célja a biomassza mennyiségének csökkentése a területen.

(9) Az ellenőrzött tűz tervezett alkalmazását a gazdálkodó köteles bejelenteni a területileg illetékes tűzoltóságnak, s az érintett területet bemutató térkép mellékletet valamint az alkalmazandó égetési technikák leírását és a tűzbiztosításához rendelkezésre álló saját eszközeinek listáját részükre átadni.

(10) Az ellenőrzött égetés irányítását legalább tűzoltó alaptanfolyami végzettséggel rendelkező személy végezheti az egyéb jogszabályban meghatározottak szerint.

(11) Természetvédelmi területen ellenőrzött égetés csak a természetvédelmi területekre vonatkozó jogszabályok betartása mellett, az illetékes természetvédelmi hatóság engedélyével végezhető.

4.3.2. Fafaj megválasztás, ültetés

Az elmúlt években az erdőtelepítések tervezésénél egyik fő szempont az őshonos, a termőhelynek megfelelő fafajok ültetése. Emiatt az alföldi régióban is lecsökkent a fenyő fafajok aránya az I. kivitelező erdőtelepítésekben. Az Alföldön előfordulnak olyan területek, ahol a gyenge termőhelyi adottságok miatt továbbra is a fenyőket fogják előnyben részesíteni, mind az erdőtelepítésekben, mind az erdőfelújításokban. A megye erdőterületeinek több, mint 30%-a ma is fenyő, így az elkövetkezendő évtizedekben is számolni kell a fenyvesekkel, mint kiemelt erdőtűz veszélyforrás, de várhatóan terület arányuk folyamatosan csökkeni fog.

A fenyő erdősítésekben a sorközök ápolásával jelentősen csökkenthető a tűzveszély. A közép- és időskorú állományokban pedig a megfelelő időben végrehajtott faállomány szerkezet alakító tisztítások és gyérítések szakszerű végrehajtásával, illetve a nagyobb mennyiségű holt fenyő anyag eltávolításával csökkenthetjük egy esetleges erdőtűz terjedésének esélyét. A holt fenyő anyag eltávolítása egyben erdővédelmi tevékenység is.

Nagyobb fenyő erdőtömbök szélén, illetve a tömbön belül ajánlott 10-20 méter széles lombos fákból álló „tűzpásztát” ültetni. Az Alföldön erre a hazai nyárok alkalmasak leginkább. Kettős szerepe van ezeknek a lombos erdősávoknak. Lazább és a fenyőkétől eltérő faállomány szerkezetük miatt átláthatóbbá teszik a nagy fenyő tömbök térbeli rendjét, továbbá tűz esetén a fenyő állományban a koronában haladó tüzet a laza lombosítatú fák a földre viszik, ahol a tűz lassítható vagy el is oltható.

4.3.3. Víznyerőhelyek tűzoltáshoz, tavak

A tűzoltásnál elengedhetetlen az oltóvíz gyors és megfelelő mennyiségű pótlása. A vízutánpótlás biztosítására több lehetőség is rendelkezésre áll.

- Víznyerőhelyek létesítése a tűzveszélyes erdőtömbökben
- A lakott területeken található tűzcsapok használata
- Nagyobb tároló kapacitással rendelkező természetes vagy mesterséges tavakból engedély alapján történő vízvétel

A mellékletben a megye területén minden szóba jöhető víztároló objektumról egy adatlap található. Az adatlapok karbantartása folyamatos feladat, tekintettel arra, hogy az oltásnál logisztikai előnyt jelent a pontos hely és a kivehető vízmennyiség ismerete.

A térképi mellékleten a víztározók, tavak feltüntetésre kerülnek.

A legbiztonságosabb mód az oltóvíz biztosítására, hogy a tűzveszélyes erdőtömbökben, megfelelő hálózatban, a tűzoltó fecskendők által könnyen elérhető helyekre legalább 30 m³ vizet tárolni képes víztározókat létesítsünk.

A megye talaj és csapadék viszonyai burkolt falú tározók létesítését teszi szükségessé. Az erdőtüzes időszakban nem várható, hogy a lehulló csapadék pótolni tudja a tározó vízvesztését, ezért azokat rendszeresen ellenőrizni kell és tartálykocsival után kell tölteni. A tározókban a minimális vízszintet télen is tartani kell, mert egy csapadékmentes időszakban télen is keletkezhet kisebb intenzitású erdő-tűz, illetve a jól kialakított tározó természetvédelmi-vadvédelmi célokat is szolgálhat.

A víztározó erdőterületen való létesítése engedélyköteles. A tározó erdészeti létesítménynek minősül. A tározó paramétereinek meg kell felelnie a 9/2008. (II. 22.) ÖTM rendelet (OTSZ) előírásainak is.

A környezetbe illő és vad- és természetvédelmi szempontokat is kielégítő tározónak az alábbi paraméterekkel kell rendelkeznie.

A víztározó medence két eltérő vízmélységű részből áll. Egyik felén 2-2,5 m mély, a másik max. 1 m. a sekélyebb vízű rész vaditatóként és dagonyázó helyként is szolgál. A víztároló másik részére egy a tűzoltószerhez szivattyújához csatlakoztatható csővég van szerelve. A vízkivételi helynél a vizet és a tározó alját tisztán tartják a szeméttől és a vízinövényektől. A víztároló ki van fóliázva, a felső peremre még egy geotextiliát is helyezhetünk a növényzet megtelepedését segítő. A tározót korláttal kell körbevenni.

Megfelelő sűrűségű víztározó hálózatot a mozaikos tulajdonviszonyok és a beruházási költségek miatt kialakítani lehetetlen. Az elkövetkezendő években egyéni gazdálkodói kezdeményezésekre kell számítani. A tározó helyének kiválasztásakor a tűzvédelmi és az erdészeti hatóság közreműködése elengedhetetlen, hogy mind a gazdálkodó igényei, mind az erdőtüzvédelmi szempontok érvényesülhessenek.

A településeken lévő tűzcsapok használata egy-egy konkrét tűz oltásakor jöhet szóba. Tűzcsap kataszter a tűzoltóságok rendelkezésére áll.

A természetes vagy mesterséges tavakból való oltóvíz kivételt előre meg kell tervezni és a mellékletben található adatlapokon fel kell tüntetni azokat a tavakat, amelyekből a vízügyi felügyelőség engedélyével oltóvizet vehetnek a tűzoltó egységek.

4.4. Tűzgyújtási tilalom rendszere

2009. évi XXXVII. tv. 67. §

(1) Fokozott tűzveszély esetén a miniszter határozatban – a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszterrel való egyeztetés mellett – az ország egészére vagy meghatározott területén lévő erdőre, valamint az erdő határától számított kétszáz méteren belüli területre – átmeneti időre – általános tűzgyújtási tilalmat rendelhet el. A tűzgyújtási tilalom elrendeléséről és annak feloldásáról szóló határozatot az erdészeti hatóság és a miniszter által vezetett minisztérium honlapján, valamint két országos napilapban, a közszolgálati televízióban és rádióban kell közzélni. A határozat közzélése időpontjának az első közzététel időpontja minősül.

4.5. Lakosság tájékoztatásának módja

Az erdőtűzvédelmi szabályokról és a tűzgyújtási tilalom időszakáról az erdőgazdálkodó lehetőség szerint táblák segítségével tájékoztatja a lakosságot. A fokozottan tűzveszélyesnek ítélt időszakban az MGSZH Erdészeti Igazgatóságok és a Megyei Katasztrófavédelmi szervek a megyei sajtó és más médiaorgánuson keresztül is tájékoztatják a lakosságot.

Fokozott tűzveszély időszakára vonatkozó szabályok

4/2008 ÖM (VIII.1.) 12. §

(1) Az erdőgazdálkodó a tűzgyújtási tilalom ideje alatt a tűzvédelmi szempontból nagymértékben veszélyeztetett területek esetében köteles:

- a) az erdőbe vezető utak, ösvények, nyiladékok bejáratánál és a tűzrakó helyeken az általános tűzgyújtási tilalomra figyelmeztető táblát elhelyezni;*
- b) a tűzgyújtási tilalomra vonatkozó rendelkezések megtartását folyamatosan ellenőrizni;*
- c) a veszélyeztetett helyekre a tűz jelzésére alkalmas eszközökkel felszerelt tűzvédelmi őrköt (tűzjelző szolgálatot) állítani;*
- d) az esetleges erdőtűz eloltására megfelelő munkacsoport, felszerelés és jármű készenlétben tartásáról gondoskodni.*

(2) Az erdőgazdálkodó a tűzvédelmi szempontból kis mértékben és közepesen veszélyeztetett erdőterületek esetében az (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott kötelezettségeket teljesíti.

(3) A tűzoltóságok és az erdészeti hatóság a tűzgyújtási tilalom időszaka alatt rendszeresen ellenőrzi az ezen időszakra vonatkozó szabályok betartását.

A lakosság tájékoztatása nem csak az erdőtűzveszélyes időszakban fontos, hanem minden erdőt látogató részére el kell juttatni az alapvető tűzvédelmi szabályokat és információkat. Az Országos Erdőtűzvédelmi Tervben közlésre kerültek előre gyártott tájékoztató táblák. Ezeket bárki megvásárolhatja, de saját maga is készíthet figyelemfelhívó táblákat. Jogszabályi előírás a pontos tartalomra. Elvárás viszont, hogy olyan tartalommal kell ellátni, amiből minden erdő látogató megismerheti a tűzvédelmi előírásokat, szabályokat.

4.6. Az erdőterületre való belépés korlátozása

Az erdőterületre történő belépést az erdőgazdálkodó az Erdőtörvény felhatalmazása alapján korlátozhatja.

Fokozottan védett természeti területre csak külön engedéllyel lehet belépni/behajtani.

2009. évi XXXVII. tv. 67.§.

(3) A tűzgyújtási tilalom elrendelése esetén, annak feloldásáig az erdészeti hatóság az erdőbe való belépést és az ott tartózkodást korlátozhatja, illetve megtilthatja.

Fontos szabály, hogy a korlátozást megfelelő módon az érintettek és az illetékes hatóság tudomására kell hozni.

- A látogatási tilalmat az erdőbe vezető utaknál az erdőterület gazdálkodójának jeleznie kell, praktikusán a tilalomra felhatalmazást adó jogszabályhely megnevezésével.
- A tilalom elrendelését az illetékes erdészeti hatóságnak meg kell küldeni.
- Hasznos lehet a tilalomról az illetékes helyi önkormányzat jegyzőjét is tájékoztatni, és kezdeményezni a tilalom Önkormányzati Hirdetőre történő kifüggesztését is.
- Amennyiben a korlátozás nagyobb kiterjedésű területet, vagy idegenforgalmi turisztikai szempontból frekvenciált erdőterületeket is érint javasolt értesíteni az érintett civil szervezeteket (természetjáró egyesületek, stb.), szálláshelyeket (hotelek, kempingek) illetve a helyi és regio-

nális sajtót, országos szaksajtót is. Ilyen esetben fontos a korlátozás várható idejének megjelölése (az időjárási viszonyok hosszú távú előrejelzése egyébként sem lehetséges), szükség esetén inkább a korlátozást kell meghosszabbítani.

- Amennyiben a korlátozást kiváltó körülmények megszűnnek, minden olyan hatóságot, civil és gazdasági szervezetet és sajtó orgánust értesíteni kell amely a korlátozás elrendeléséről tájékoztatást kapott.

4.7. Felvilágosító programok

A megyei szervezetek törekszenek a közeljövőben megvalósuló országos felvilágosító programok megfelelő adaptálására, segítik a program keretében elkészülő anyagok helyi szintre történő eljutását. Az AESZ megyében illetékes szervei és a Megyei Katasztrófavédelemi Igazgatóság az általuk tartott továbbképzéseken, oktatásokon is felhívják a figyelmet az erdő és vegetációtüzek kockázatára.

4.8. Megfigyelő rendszerek és őrszolgálat

2009. évi XXXVII. tv. 67.§.

(2) Aki erdőtüzet vagy tűzveszélyt észlel és azt eloltani, illetve elhárítani nem tudja, köteles a tűzoltóságot, az erdészeti hatóságot vagy az erdőgazdálkodót haladéktalanul tájékoztatni.

A 4/2008 ÖM (VIII.1.) rendelet előírásai alapján:

Tűzoltás

13. § (1) *A lakott erdészházaknál és az üzemelő turistaházaknál gondoskodni kell az állandó tűzjelzési lehetőségről.*

(2) Az erdőgazdálkodó köteles az erdőben dolgozók riasztását megszervezni.

(3) A 100 hektárnál nagyobb nagymértékben és közepesen veszélyeztetett erdőterület erdőgazdálkodója köteles az általa kijelölt erdészeti létesítményekben, legalább 30 személy részére az erdőtüz oltására alkalmas felszerelést készenlétben tartani.

14. § *Az erdőgazdálkodó köteles intézkedni arról, hogy az erdőtüz után a területet 24 órán keresztül őrizték, és az égett terület szélén - ahol lehetséges - a talajt legalább 1 méter szélességben felszántásák.*

A **szántást** 2.4. fejezetben előírt természetvédelmi előírások szerint lehet végrehajtani. A gazdálkodót a tűzoltás vezetőnek kell tájékoztatnia a tűzoltással kapcsolatban, jelen tervben megfogalmazott előírásokról.

A tűzjelző szolgálat kialakítása különböző módokon történhet:

- járművel a területen mozgó figyelőszemélyzet
- magaslati pontokra telepített figyelőszemélyzet
- megfelelően telepített kamerarendszer
- légi felügyelet segítségével.

A figyelőszemélyzetnek megfelelő kommunikációs eszközzel kell rendelkeznie a tűz gyors bejelentéséhez.

A tüzeset észlelése, tudomásra jutása esetén a figyelő személyzet tagja a tüzet jelenti,

- a területileg illetékes önkormányzati tűzoltóságnak a **105** segélykérő hívószámon,
- az erdészeti szakszemélyzetnek.

- értesíti az erdőkben tartózkodó ill. ott munkát végző személyeket.

Az erdészeti szakszemélyzet szükség esetén az oltásvezetővel történő egyeztetés értesíti az oltási munkálatokba szerződés alapján bevonható vállalkozókat.

A tűzjelzésnek az alábbiakat kell tartalmaznia:

- o a tüzeset pontos helyét,
 - § lehetőség szerint az erdészeti azonosítón (pl. Kiskőrös 41 C) kívül más, tájékozódást segítő adat közlése is szükséges
 - § ilyen lehet a GPS koordináta
 - § vagy a megyei tervhez készült erdőtűzvédelmi térkép szelvény száma vagy az őrhálójának kódja
- o a tűz keletkezésének idejét,
- o van-e életveszély,
- o mi ég, mi van veszélyeztetve,
- o a tűz terjedelmét,
- o a bejelentő személy nevét és a tűzjelzésre használt távbeszélő számát,
- o megközelítés javasolt útvonala, szükség esetén az eligazítók hol várják a tűzoltókat,
- o van-e olyan műszaki létesítmény (sorompó) vagy egyéb akadály amely a helyszínen gépjárművel történő megközelítését nehezíti vagy lehetetlenné teszi.

4.9. Fejlesztendő területek

Megyei szinten javasolt egy erdő és vegetációtűz megelőzési és védelmi munkacsoport megalakítása. A csoportban az erdőtűzek megelőzésében az alábbi szervezetek, hatóságok szakemberei vennének részt.

- o MGSZH Erdészeti Igazgatóság szakemberei
- o Megyei Katasztrófavédelmi igazgatóság szakemberei
- o a kiemelten veszélyeztetett területek tűzoltóparancsnokai és erdőgazdálkodói
- o a jelentős területen dolgozó erdészeti integrátorok
- o természetvédelmi és vízügyi szakemberek

A munkacsoport a tűz szezonhoz igazodóan tavasszal és ősszel ülésezne. Fő célja a megyei szintű erdőtűzvédelmi feladatok koordinálása, az illetékes szakemberek közötti személyes ismeretségek kialakítása az eredményes a minél eredményesebb védekezés megteremtés érdekében.

5. Erdőtüzek oltása

5.1. A tűzoltásra vonatkozó alapvető törvényi előírások

A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény tűzoltás című fejezete a következőket tartalmazza:

„6. § (1) A törvény hatálya alá tartozók a tűzoltásban, a műszaki mentésben - ellenszolgáltatás nélkül - életkoruk, egészségi, fizikai állapotuk alapján elvárható személyes részvétellel, adatok közlésével kötelesek közreműködni.

(2) Azokat a változásokat, amelyek a településen, illetőleg a létesítményben a tűzoltást befolyásolhatják (út, közművezetékek elzárása, forgalom elterelése stb.), a kezdeményező vagy az elhárításért felelős szerv haladéktalanul köteles az állandó készenléti szolgálatot ellátó hivatásos önkormányzati, illetőleg önkéntes tűzoltóságnak szóban azonnal és írásban is bejelenteni.

7. § (1) A tűz oltásának felelős vezetője a tűzoltásvezető, aki a tűzoltóság vagy a hivatásos katasztrófavédelmi szerv jogszabályban meghatározott feltételeknek megfelelő tagja lehet. A tűzoltás helyszínén más személy csak a tűzoltásvezető előzetes engedélyével intézkedhet.

(2) A tűzoltásvezető a tűzoltáshoz

a) a Magyar Honvédség, a rendőrség, a polgári védelem, a vám- és pénzügyőrség, a büntetés-végrehajtási és a környezetvédelmi szervek, a mentőszolgálatok és a közüzemi vállalatok kirendelését igényelheti. Ezek a szervek, ha az az alapfeladataik ellátását nem veszélyezteti, kötelesek eleget tenni a kirendelésnek;

b) magánszemélyeket a tűz oltásában és a mentési munkálatokban az életkoruk, egészségi és fizikai állapotuk alapján elvárható közreműködésre kötelezhet;

c) az a) alpontban nem említett jogi személyeket, valamint a magán- és jogi személyek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteit a tűz oltásában és a mentési munkálatokban való közreműködésre kötelezhet;

d) az a)-c) pontban felsoroltak járműveit, eszközeit, felszereléseit, anyagait igénybe veheti;

e) elrendelheti a Riasztási és Segítségnyújtási Tervben meghatározott tűzoltóságok riasztását;

f) igényelheti az e) ponton kívüli tűzoltóságok riasztását;

g) a karitatív szervezetek egységeinek közreműködését kérheti;

h) elrendelheti, hogy a tűzoltásban résztvevők - az 1. § (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel - magánlakásba, illetőleg jogi személyek, a magánszemélyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek tulajdonában, használatában, kezelésében álló területre, létesítménybe, épületbe, helyiségbe bontással is behatolhassanak.

(3) A tűzoltásvezető a tűz által veszélyeztetett és a tűz oltásához szükséges területen minden tevékenységet korlátozhat, megtilthat, elrendelheti az illetéktelen vagy a veszélyeztetett személyek, valamint az anyagi javak eltávolítását, a terület kiürítését.

(4) A (2) bekezdés a) pontjában felsorolt szervek egységeinek a tűzoltásvezető csak a jelenlevő parancsnokaik, illetve vezetőik útján adhat utasítást a tűzoltásban való közreműködésre.”

A törvény hatálya:

„1. § (1) A törvény hatálya kiterjed

a) a Magyar Köztársaság területén tartózkodó magánszemélyekre;

b) a Magyar Köztársaság területén levő jogi személyekre, magán- és jogi személyek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteire, ha ezekre vonatkozóan jogszabály vagy nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik, ezek hiányában a viszonyosság irányadó;

c) a Magyar Köztársaság területén folytatott, a tűzvédelemre kiható valamennyi tevékenységre és a tűzoltóság által végzett műszaki mentésre.”

5.2. Együttműködés a tűz oltása során, vezetési struktúra

Erdőtűz oltása során a tűzoltóság és az erdőgazdálkodó együttesen törekszik a tűz továbbterjedésének megelőzésére. A jelenlévő erdészeti szakszemélyzetet kijelölt tagja tanácsadóként köteles segíteni a tűzoltás vezető munkáját. Az erdőgazdálkodó által az oltási munkálatokba bevont személyek és eszközök a tűzoltás vezető által meghatározott taktika alapján az erdészeti szakszemélyzet irányításával vesznek részt az oltási munkálatokban.

Az erdőgazdálkodó és a tűzoltóság lehetőség szerint közös logisztikai és utánpótlási rendszer kiépítésére törekszik ezzel is lekerülve a minden esetben korlátozott mértékben rendelkezésre álló emberi és technikai erőforrások ésszerűtlen kihasználását.

Az erdészeti szakszemélyzet tájékoztatja a tűzoltás vezetőt a területen lévő létesítményekről, illetve a tűz terjedési irányában elhelyezkedő fokozottan veszélyeztetett állományokról.

Az általa kezelt területen keletkezett tüzekről az erdőgazdálkodó is köteles nyilvántartást vezetni, az erdőterületen keletkezett tüzet köteles az illetékes MGSZH Erdészeti Igazgatóságnak bejelenteni, akkor is ha annak eloltásához külső segítséget nem vett igénybe.

Erdőgazdálkodó által rögzítendő adatok

- Keletkezés helye (megye, önkormányzat)
- Érintett erdőrészek
- Beavatkozás (dátum, időpont)
- Eloltás (dátum, időpont)
- Teljes leégett terület (ha)
- Leégett, faállománnyal borított erdőterület (%)
- Leégett, egyéb erdőterület terület (%)
- Tűz típusa (korona, felszíni tűz)
- Feltételezett keletkezési ok (természetes (pl. villám), gondatlanság, szándékos)
- Becsült kár (keletkezett anyagi kár + oltási költségek)
- Esetleges megjegyzés, térképvázlat

Tűzoltóság a tudomására jutott erdőtüzeket az országos erdőtűzvédelmi tervben található adatlapon rögzíti és adja át az MGSZH Erdészeti Igazgatóságnak. Az erdészeti hatóság által felvett adatokkal kiegészített, illetve pontosított adatsorok kerülnek rögzítésre az MGSZH Központ Erdészeti Igazgatósága által vezetett országos erdőtűz adatbázisban.

5.3. Természetvédelmi területen a tűzoltás során alkalmazandó külön szabályok

Amennyiben az erdőtűz természetvédelmi területet is érint vagy veszélyeztet, értesíteni kell a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóságot. A nemzeti park igazgatóság szakemberét a tűzoltásvezető szakértőként vonja be az oltási munkálatokba.

Természetvédelmi területen kerülni kell a nem természetes alapanyagú, nem lebomló habképző anyagok alkalmazását. A védekezésnél törekedni kell a lehető legkisebb környezeti terhelésre. Tűzpászta készítésénél a tárcsázás vagy szántás helyett a területet kevésbé bolygató, „nedvesvonalra” vagy lehető legkeskenyebb pásztára támaszkodó kiégetést kell alkalmazni, ha ezt a meteorológiai viszonyok engedik.

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság a teljes működési területén tevékenykedik. A Természetvédelmi Őrszolgálat tagjainak őrkörületei a működési területet teljesen lefedik. Így egy tüzesetnél a védett természeti területet jól ismerő segítőt kap az oltásvezető.

Egy külterületi tűz - mely érinti a természetet - oltásakor a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának a vezetőjét (illetve távollétében helyettesét) minden esetben, lehetőleg még az oltás megkezdés előtt értesíteni kell. Ugyancsak értesíteni kell a területileg illetékes természetvédelmi tájegység vezetőjét is. Az értesítéshez szükséges térképeket, telefonszámokat a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság a katasztrófavédelemnek átadja.

Az Őrszolgálatvezető és a természetvédelmi tájegységvezető gondoskodik arról, hogy a területileg illetékes természetvédelmi őr, vagy annak helyettese a védekezés során álljon az oltásvezető rendelkezésére, és helyismeretével segítse az oltás megszervezésében. A természetvédelmi őr ismeri a helyi természetvédelmi értékeket, így tanácsaival az oltásvezető úgy szervezheti az oltást, hogy a természeti értékeket a tűz oltása során a lehető legkisebb károsodás érhesse.

A természetvédelmi őrszolgálat vezetője dönt arról, hogy a tüzről a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság vezetését és további illetékes munkatársait mikor és milyen módon értesíti.

5.4. Meteorológiai adatok elérhetősége

Erdőtűz oltásnál nélkülözhetetlen időjárási előrejelzés az Országos Meteorológiai Szolgálattól kérhető:

- **OMSZ Marczell György Főobszervatórium**
- **1181 Budapest, Gilice tér 39. tel: (1)-346-4809**
- **Országos Meteorológiai Szolgálat, Dél-magyarországi Regionális Központ**
- **6728 Szeged, Bajai út 11. tel: (62)-467-896 szeged@met.hu**

5.5. A megyében található repülőterek adatainak elérhetősége

Tűzoltáskor szóba jöhető, a megyében található repülőterek mindenkori adatai megtalálhatók a www.hungaryairport.hu weboldalon.

A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium megbízásából készült weblapon a magyarországi repülőterek adatai, térképei, légifotói és a repülésmeteorológiai adatok találhatóak. Az adatok forrása a Polgári Légiközlekedési Hatóság, tehát az adatok a repülésre való felkészülés közben is használhatóak, hitelesek.

5.6. A tűzoltás utómunkálatainak szabályai, terület őrzése

Erdőtűzek esetén a terület lefeketítése és az utómunkálatok elvégzése után a terület őrzése az erdőgazdálkodó feladata. Amennyiben az erdőgazdálkodó nem elérhető, a visszagyulladás megakadályozásáról és a terület őrzéséről a tűzoltásvezető gondoskodik.

Az erdőgazdálkodó amennyiben nem rendelkezik megfelelő eszközökkel a tűz őrzéséhez, kisebb viszszagyulladó területek eloltásához a tűzoltásvezető segítségét kérheti.

5.7. Fejlesztendő területek

5.7.1. Erdőtűz meteorológiai adatlap kidolgozása

A tűzoltáshoz szükséges időjárási adatok lekérésének nincsen egységes formátuma és formanyomtatványa. A tűzoltás vezető és az oltásban részvevő erdészeti szakszemélyzet munkáját és a megfelelő oltási taktika kiválasztását nagymértékben segíti a rendszeres időközönként részükre továbbított szakmeteorológiai adatokat és értékelést is tartalmazó időjárási adatsor.

Ennek egységes formátumban történő kidolgozása országos szinten kell hogy történjen, de rövid távon a mihamarabbi alkalmazhatóság érdekében megyei szinten szeretnénk a felállítandó megyei erdő és vegetációtűz megelőzési és védelmi munkacsoport segítségével egy ideiglenes formanyomtatványt kidolgozni, és az adatközlési eljárás feltételrendszerét kialakítani.

5.7.2. Közös tűzoltási gyakorlat

A megye legveszélyeztetettebb erdőterületein erdészeti és tűzvédelmi szakemberek bevonásával közös tűzoltási gyakorlatot kívánunk szervezni. Ennek során az oltás során szükséges közös kommunikációs rendszer és logisztikai struktúra kiépítését, továbbá közös tűzoltási tervezést valamint konkrét oltási feladatok együttes végrehajtását gyakorolnák a részvevő egységek. A gyakorlat megvalósításához az unió polgári védelmi pályázataiból szeretnénk megfelelő forrásokat előteremteni.

5.7.3. Továbbképzés, oktatási rendszer

Fontosnak tartjuk az erdészeti és tűzoltó szakszemélyzet erdőtűz megelőzési és tűzoltási ismereteinek folyamatos bővítését továbbképzések és tanfolyamok keretében. Különösen fontos lenne a tűz, mint tűzoltási eszköz (ellentűz, kiégetés) operatív, készség szintű alkalmazásának oktatása, mert ezzel a módszerrel a nagyméretű, vízzel direkt módon nem oltható erdő és vegetációtűzek ellen is eredményesebben védekezhetünk. De ennek a módszernek az alkalmazása külön képzést és rendszeres gyakorlatot és továbbképzést igényel.

5.7.4. Védőruha vásárlás

Indokolt lenne az erdészet részéről a tüzek oltásában rendszeresen résztvevő személyeket megfelelő személyi védőfelszereléssel ellátni, illetve ehhez megyei szinten részfinanszírozás lehetővé tevő forrást találni. A tűzoltóságnál rendszeresített nehéz védőfelszerelés kiegészítése is indokolt lehet vegetációtűzek esetén, de ezt országos szinten kell eldönteni.

5.7.5. Közös rádiós rendszer, frekvencia kialakítása

Természeti katasztrófáknál rendkívül fontos, hogy az információ mindenkihez azonnal eljuthasson. Az erdőtüzeknél jelenleg a tűzoltóság és az erdészet gyakran mobiltelefonon kommunikál egymással ami költségessége mellett csak bilaterális kommunikációt tesz lehetővé, a szükséges multilaterális helyett. Érdemes lenni olyan kézi adóvevők és mobil antenna beszerzése mely az adott területen képes kommunikálni az erre a célra kiválasztott BM frekvenciákkal, és az erdőtűz vagy más természeti katasztrófa elhárításában résztvevőknek kiosztható, majd később visszagyűjthető.

A katasztrófavédelmi szerveknél (katasztrófavédelmi igazgatóságok, tűzoltóságok, polgári védelmi kirendeltségek) jelenleg folyik az EDR (egységes digitális rádió) rendszer kiépítése. A megyénkben már folyik a próbaüzem, és a rendelkezésünkre álló információk alapján ez az új rendszer meg fogja oldani a kommunikációs problémákat. (Minden fecskendő mobil átjátszó állomásként fog működni, így maguk a fecskendők is biztosítják a lefedettséget, továbbá ezek a rádiók mobil üzemmódban is tudnak működni. Amennyiben a tűzoltásban közreműködőket ilyen készülékekkel ellátjuk, a kommunikációval nem lesz gond.

6. MELLÉKLETEK